

Memo

Aan : Leden van de Raad
Van : College van Burgemeester en Wethouders
Datum : 29 september 2020
Betreft : Septembercirculaire 2020
Zaaknummer : L256147

Middels deze memo willen wij u informeren over de gevolgen van de septembercirculaire 2020 van het gemeentefonds. Op Prinsjesdag 15 september jl. is de septembercirculaire 2020 verschenen. Deze circulaire staat in het teken van de coronacrisis. Het rijk investeert, ook via het gemeentefonds, in de bestrijding van het Covid-2019 virus en in de economie om uiteindelijk sterker uit de ingezette recessie te kunnen komen. Ook gemeenten moeten zich voorbereiden op de gevolgen van een zware economische terugslag die zal doorwerken in de economie en overheidsfinanciën op de lange termijn. Door de grote onzekerheid over de duur en de impact van corona op de langere termijn blijft het vooral nog "sturen in de mist" voor lokale overheden. De incidentele investeringen die het Rijk doet bieden op de korte termijn wel soelaas maar op de (middel)lange termijn hebben gemeenten behoefte aan meer helderheid. Dat kan alleen als het Rijk structureel bijdraagt om de financiële problematiek bij gemeenten op te lossen.

Over de herijking van het gemeentefonds wordt in deze circulaire geen nieuwe informatie verstrekt. In deze memo stellen wij voor hoe de gevolgen van de septembercirculaire te verwerken. Op basis van de septembercirculaire ontstaat het volgende budgettair resultaat:

Budgettair resultaat

	2020	2021	2022	2023	2024
1. Accresontwikkeling/uitkeringsbasis	261.800	161.900	42.900	17.400	90.200
2. Plafond BTW compensatiefonds	51.700	0	0	0	0
3. Corona/opschalingskorting	90.900	207.300	0	0	0
4. Extra middelen Jeugdzorg	0	0	-17.800	0	0
5. Taak mutaties, overige ontwikkelingen	37.400	15.500	17.100	9.300	9.400
	<u>441.800</u>	<u>384.700</u>	<u>42.200</u>	<u>26.700</u>	<u>99.600</u>
Functioneel verwerken / reserveringen	-37.400	-48.900	-17.100	-9.300	-9.400
Budgettair resultaat septembercirculaire 2020	404.400	335.800	25.100	17.400	90.200

Toelichting mutaties:

Ad. 1 Accresontwikkeling / uitkeringsbasis

De accessen zijn bij de meicirculaire voor het laatst bijgesteld en laten in de septembercirculaire geen mutaties zien. Het bevriezen van de accessen in de jaren 2020 en 2021 biedt enige rust en stabiliteit maar de onzekerheid over de toekomstige ontwikkeling van het accres vanaf 2022 blijft groot. De gevolgen van zowel corona als de herverdeeffecten van de herijking zullen grote impact hebben op de accessen voor die jaren.

De uitkeringsfactor neemt de komende jaren flink af. Dit heeft een daling van de Algemene Uitkering tot gevolg van € 23.100 in 2020 oplopend tot € 280.300 in 2024. Belangrijkste oorzaak van de dalende uitkeringsfactor zijn de aantallen bijstandsontvangers waar het rijk rekening mee houdt. Deze lopen ten opzichte van de meicirculaire flink op. Omdat de pot te verdelen geld op macroniveau gelijk blijft stelt het rijk dan de uitkeringsfactor neerwaarts bij. Om dit nadeel op te vangen hebben wij het verwachte aantal bijstandsccliënten laten oplopen met de Rijks trend. Daarnaast hebben wij de maatstaven geactualiseerd

op basis van de aantallen zoals vermeld in laatste verzamelstaat (de betaalspecificatie 2020-09 van BZK). Daaruit blijkt dat op een aantal onderdelen de vastgestelde aantallen hoger zijn ten opzichte van de aantallen bij de voorjaarsnota (o.a. minderheden, bedrijfsvestigingen, medicijngebruik). Per saldo betekent dit voor Leusden een toenemende uitkering.

Ontwikkeling Uitkeringsbasis	2020	2021	2022	2023	2024
Bijstelling uitkeringsbasis	-23.100	-116.500	-233.600	-278.800	-280.300
Aanpassing maatstaven (o.a. bijstand)	284.900	278.400	276.500	296.200	370.500
Saldo	261.800	161.900	42.900	17.400	90.200

Ad. 2 Plafond BTW compensatiefonds

Gemeenten declareren hun BTW op overheidstaken bij het BTW Compensatie Fonds (BCF). In deze circulaire wordt een voorschot van € 96,5 miljoen verstrekt als gevolg van de verwachte onderschrijding in 2020. Dat leidt voor Leusden tot een verhoging van de Algemene Uitkering met € 125.900. Op advies van de provincie hebben we de stelpost voorschotregeling BTW in onze begroting bij de meicirculaire vanaf 2019 neerwaarts bijgesteld naar € 33.000. Daarnaast hebben we bij de meicirculaire voor 2020 al een voordeel van € 41.200 ingeboekt voor het BCF. Ten opzichte van de meicirculaire ontstaat op basis van deze circulaire per saldo een incidenteel voordeel van € 51.700.

Ad. 3 Corona en opschalingskorting

In juni heeft het rijk het eerste steunpakket met compensatiebedragen bekend gemaakt. Het gaat om een totaal steunpakket van 542 miljoen voor de door de gemeenten gemaakte kosten over de periode 1 maart tot 1 juni. Naast deze compensatie wordt nu nog een aanvullend steunpakket van 777 miljoen aan de mede overheden beschikbaar gesteld. De geldstromen worden op verschillende manieren verdeeld. Zo worden middelen rechtstreeks vergoed aan Gemeenschappelijke regelingen (kosten GGD-en en VRU's), via het provinciefonds (lokaal culturele voorzieningen) en via specifieke –uitkeringen zoals voor sport en bijstandslasten. Via het gemeentefonds is een totaal budget van 874,6 miljoen beschikbaar gesteld aan de gemeenten. Het rijk houdt nog een bedrag van 100 mln. "in portefeuille" voor mogelijk aanvullende compensatie aan gemeenten als gevolg van inkomstenderving. Daarmee lijkt er voor het Rijk een voorlopige grens bereikt. De bedragen die Leusden via deze septembercirculaire ontvangt zijn:

Compensatie Rijk voor Corona	Macro		Leusden	
	2020		2020	
<u>1e steunpakket (1 maart -1 juni)</u>				
Lokale culturele voorzieningen	60.000.000		86.900	
Inhaalzorg Jeugd	34.300.000		44.800	
Inhaalzorg WMO 2015	11.700.000		16.300	
Compensatie toeristenbelasting	100.000.000		41.000	
compensatie parkeerbelasting	125.000.000		1.000	
Voorschoolse voorziening peuters	8.300.000		11.900	
Participatiewet, WSW deel	90.000.000		73.100	
<u>2e steunpakket</u>				
Inkomstendering markt en evenementenleges tot 1 juni	20.000.000		13.400	
inkomstendering na 1 juni (indicatief)	100.000.000		p.m.	
Lokaal culturele voorzieningen gemeenten	60.000.000		85.900	
Buurt- en dorps huizen	17.000.000		21.000	
Toezicht en handhaving (o.a. kosten Boa's en verkeer)	50.000.000		73.200	
Vrijwilligersorganisaties (scouting, speeltuinen, motie Peters)	7.300.000		13.500	
Noodopvang ouder cruciaal beroep	23.000.000		45.500	
gederfde inkomsten EB Wmo	18.000.000		9.700	
Verkiezingen (herindelingsverk. En TK 2021)	30.000.000		37.000	
SW bedrijven na 1 juni	50.000.000		40.600	
Totaal stand	804.600.000		614.800	

Op dit moment worden de gemaakte en de nog voor dit jaar verwachte coronakosten op de diverse taakvelden geïnventariseerd. Naar verwachting zal daarbij pas in de eerste helft van 2021, bij het opmaken van de jaarrekening 2020, een volledig beeld ontstaan van de door ons gemaakte kosten en gederfde inkomsten als gevolg van het Covid-19 virus. Wij stellen voor om de compensatiemiddelen van het Rijk budgettair neutraal in onze begroting te verwerken, waarbij resterende middelen zullen worden gereserveerd ten gunste van 2021.

Opschalingskorting

Omschrijving	Macro		Leusden	
	2020	2021	2020	2021
Schrappen tranches 2020/2021 opschalingskorting	70.000.000	160.000.000	90.900	207.300

Als onderdeel van het aanvullende steunpakket Corona, heeft het kabinet besloten om de tranches voor de opschalingskorting in 2020 en 2021 te schrappen. Het rijk heeft gemeenten vanaf 2015 een opschalingskorting van € 975 mln. macro opgelegd verdeeld over 10 tranches. De toenmalige minister (Plassterk) verwachtte dat, door de plannen om gemeenten te stimuleren om op te schalen naar een omvang van 100.000+, er efficiencyvoordelen door lagere apparaatskosten zouden kunnen worden gerealiseerd. Het vervallen van de tranches 2020 en 2021 levert een incidenteel voordeel op van respectievelijk € 70 miljoen en € 160 miljoen. In de daaropvolgende jaren wordt de lagere uitname voor die jaren weer doorgevoerd waarmee het rijk de structurele opschalingskorting alsnog doorzet. Voor Leusden bedraagt het incidentele voordeel € 90.900 in 2020 en € 207.300 in 2021. Hoewel deze maatregel onderdeel uitmaakt van het 2^e ondersteuningspakket corona, is er geen specifieke inhoudelijke bestemming voor deze middelen.

Ad. 4 Extra middelen jeugdzorg.

Het kabinet stelt voor de jaarschijf 2022 eenmalig een bedrag van 300 miljoen aan de gemeenten beschikbaar voor jeugdzorg. Dit is een incidentele aanvulling op de € 1 miljard die eerder beschikbaar is gesteld voor de periode 2019 t/m 2021. Voor Leusden gaat het dan om een bijdrage van € 397.200.

In overleg met onze financieel toezichthouder (de provincie) hebben wij voor de jaren 2022 en verder in onze begroting een stelpost van € 415.000 opgenomen voor aanvullende middelen jeugdzorg. Deze stelpost kan voor 2022 komen te vervallen waarna een nadelig herverdeeffect resteert van € 17.800. Voor 2023 en verder houden wij vast aan een stelpost van € 415.000.

Ad. 5 Taakmutaties en Overige ontwikkelingen

Als gevolg van de overige mutaties neemt de Algemene Uitkering toe met € 37.400 in 2020. In meerjarenperspectief zijn deze taakmutaties als volgt te specificeren:

Overige taakmutaties	2020	2021	2022	2023	2024
1. Waterschapsverkiezingen	4.900	5.000	5.200	5.300	5.400
2. Energielabel C kantoren	900	0	0	0	0
3. Uitvoeringskosten PGB trekkingsrecht	0	-33.400	0	0	0
4. Lokale versterking omgevingsveiligheid	0	4.000	4.000	4.000	4.000
5. Brede aanpak dak- en thuislozen	17.600	32.000	0	0	0
6. Gezond in de stad	7.900	7.900	7.900	0	0
7. participatie	6.100	0	0	0	0
Totaal Taakmutaties	37.400	15.500	17.100	9.300	9.400

Toelichting

Ad. 1 Via het gemeentefonds wordt een uitkering van € 11,2 miljoen uitgetrokken voor het organiseren van de waterschapsverkiezingen in 2023. De uitkering wordt gefaseerd uitbetaald en tevens zijn er afspraken gemaakt over indexering van deze bijdragen voor de latere jaren.

Ad. 2 De gemeente heeft een taak als het gaat om de handhaving van de in het Bouwbesluit opgenomen eis dat kantoren minimaal een energielabel C moeten hebben. Daarvoor is een bedrag in het gemeentefonds gestort. Over de vergoeding voor de jaren 2021 en verder moeten nog afspraken worden gemaakt.

Ad. 3 Jaarlijks wordt voor het gemeentelijk aandeel in de uitvoeringskosten van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) voor de PGB trekkingsrechten WMO en Jeugd op basis van een conceptbegroting een bedrag uit de Algemene uitkering genomen. Voor Jeugd gaat het om € 8.400 en voor WMO om een uitname van € 25.000. Gezien het huidige tekort op zorgkosten stellen wij voor om de uitname 2021 niet in mindering te brengen op de zorgbudgetten. Dit levert voor 2021 dan een incidentele tegenvaller van € 33.400 op.

Ad. 4 Om een goede lokale inbedding van het omgevingsveiligheidsbeleid te kunnen borgen stelt het kabinet vanaf 2021 een structureel budget van € 3,8 miljoen beschikbaar. Leusden ontvangt een bedrag van € 4.000 uit het Gemeentefonds en kan daarmee haar lokale omgevingsveiligheid versterken.

Ad. 5 Onder het motto "niemand slaapt op straat" is een nieuwe decentralisatie Uitkering ingesteld voor de aanpak van dak- en thuisloosheid. Daarmee wordt een 2-jarige financiële impuls gegeven van € 196 miljoen. Daarvan gaat € 135 miljoen naar de centrumgemeenten, wordt € 15,5 miljoen over de regiogemeenten verdeeld op basis van een vast bedrag en kunnen centrumgemeenten voor het resterende budget van 45,5 een aanvullende aanvraag doen. Leusden ontvangt voor 2020 € 17.600 en voor 2021 € 32.000 incidenteel.

Ad. 6 In deze circulaire is een 3^e tranchebedrag aan het gemeentefonds toegevoegd voor GIDS-gemeenten (Gezond in de stad). Gemeenten willen daarmee een coalitie vormen om kinderen in de eerste 1000 dagen van hun leven een kansrijke start te bieden. Leusden krijgt daarvoor in de periode 2020 t/m 2022 een budget van € 7.900.

Ad. 7 Middels de Bonus beschut werken krijgen gemeenten een financiële stimulans ("bonus") om het aantal gerealiseerde beschut werkplekken te kunnen vergroten. Voor Leusden gaat het om een bedrag van € 6.100. De bonusregeling maakt deel uit van de Integratie-Uitkering Participatie en wordt

doorbetaald aan het Regionaal Werkvoorzieningsschap Amersfoort (RWA). Het is de laatste uitbetaling van de bonus omdat de bonusregeling liep tot en met 2019 met een laatste uitbetaling in 2020.

Wij stellen voor om de hierboven vermelde taakmutaties, met uitzondering van de korting op de IU- Jeugd en WMO als gevolg van de uitvoeringskosten SVB, bij de najaarsnota 2020 functioneel in de begroting te verwerken. Daarbij is dan sprake van een budgettair neutraal verloop voor deze onderdelen.

Herijking gemeentefonds

Gemeenten dringen er al langere tijd bij het Rijk op aan dat er structureel aanvullende middelen in het Gemeentefonds gestort moeten worden. Zonder extra middelen kunnen gemeenten de aan hen door het rijk opgedragen taken zoals de Jeugdwet en de WMO niet meer naar behoren uitvoeren. In deze circulaire wordt niet inhoudelijk ingegaan op de herijkingssplannen van het kabinet. Er wordt wel aangegeven dat de onderzoeksbureaus de eindrapportages van het verdeelmodel Sociaal Domein (AEF) en het verdeelmodel voor het klassieke gemeentefonds (Cebeon) hebben opgeleverd. De exacte gevolgen van de herijking per gemeente zijn echter nog altijd niet gepubliceerd. De verwachting is dat dat in het najaar (medio oktober) zal zijn waarna de uitkomsten voor advies naar de VNG en de ROB gaan en vervolgens besluitvorming in december (decembercirculaire) plaatsvindt.

Het enige dat we vanuit de eindrapportage van AEF weten is dat gemeenten tussen de 20.000-50.000 inwoners een nadelig herverdeeleffect van gemiddeld € 3,35 per inwoner kunnen verwachten. Voor Leusden gaat het dan om circa 1 miljoen. Ook is bekend dat een ingroei pad van maximaal € 25 per inwoner per jaar wordt gehanteerd, hetgeen voor Leusden neerkomt op maximaal € 750.0000 in 2022. Op 25 september worden er op de digitale Algemene ledenvergadering van de VNG diverse moties ingediend over dit "hete hangijzer" (o.a. van het actiecomité Raden in Verzet).

Conclusie

De septembercirculaire laat vooral voor de jaren 2020 en 2021 een incidenteel hogere Algemene Uitkering zien. Deze wordt deels veroorzaakt door de tijdelijke opschorting van de opschalingskorting en de afrekening BCF. Daarnaast heeft de bijstelling van de maatstaven voor die jaren voor Leusden een positief effect op de algemene uitkering. De jaarschijven 2022 t/m 2024 zorgen voor een lichte verbetering van het begrotingsresultaat. Dit is echter marginaal omdat de accessen niet wijzigen ten opzichte van de meicirculaire en de bijstelling van de maatstaven de daling van de Uitkeringsfactor compenseren. De verwachting is dat de komende decembercirculaire voor de (middel)lange termijn meer duidelijkheid gaat bieden als het gaat om de herijking en verdere compensatie- middelen rondom corona. Wij verwachten daarbij dat de Algemene Uitkering vanaf 2022 substantieel zal afnemen.

De aanvullende middelen vanuit de Coronapakketten benaderen wij vooralsnog budgettair neutraal en verwerken wij in de najaarsnota 2020. Voor een verdere toelichting verwijzen wij u naar het raadsvoorstel.